

rige lichteffecten geeft, heerlijk weergegeven, vol warreling en leven.

Als men er lang voor staat, komt er nog een heele stad te voorschijn: bruggen, huizen, boomen, schepen, alles verdrongen in een zee van atmosfeer.

Jacob Maris heeft die stadsgracht niet naar de natuur geschilderd, dat doet hij al sinds jaren niet meer. Maar welk een gevoelig artist moet hij zijn, om een indruk te ontvangen, zoo mooi en zoo scherp, en het eigentlijke wezen er van weer te geven op zulk een hoogst artistieke wijze, dat men, de oude Amsterdamsche grachten voorbijsporend, steeds aan zijn werk herinnerd wordt en zelfs hier en daar een schilderij meent te herkennen.

't Spreekt wel van zelf dat „het herkennen” niet de schoonheid van die heerlijke schilderij uitmaakt.

't Is hem niet alleen te doen om een stukje natuur mooi weer te geven, maar hij schift voor ons uit den overvloed van het geziene — laat weg — voegt bij, en de essence behoudende, geeft hij ons één machtigen indruk van 't geheele wezen.

Hierin staat Jacob Maris hooger dan Daubigny, die met zijn frissche buiten geschilderde stukken een reeks van fijngevoelde indrukken geeft. Ga ik nu die beide schilders vergelijken, dan krijg ik van de kunst van Daubigny een indruk als gaf hij ons, een voor een, de uitgeplukte bladeren eener roos; terwijl elk schilderij van Jacob Maris ons de geheele roos, in al haar volkomenheid, doet zien.

Dit is slechts een bewijs te meer, hoe Jacob Maris de tegenstelling van lucht en massa, van het plaatsens van 't licht, overeenkomstig zijn denkbeeld van schoonheid tastbaar makend en de vormen bepalend uit den overvloed van het geziene, dit zoo logisch ten uitvoer brengt dat, hoewel grootschheid van 't geheel slechts de bedoeling is, het toch noodwendig de type volmaakt weergeeft.

Gelijk Rembrandt, in zijn regentenstukken, de schoonheid van 't geheel boven gelijkenis stellend, toch het type vereeuwigde van den levensvollen, kerngezonden Hollander der 17de eeuw.

Op het stedelijk museum in den Haag hangt een van zijn vele strandgezichten. Het is een schilderij, heerlijk van ruimte en helderheid.

Eén hoogstaande wolk beheerscht het geheele doek: het intense blauw der lucht zinkt diep weg achter de lichtende wolk; de zee is helder en hard als kristal, gelijk op zonnige en toch gure dagen.

Het strand is vast en soliede, schuit en figuren massief en kleurig — kleurig ook de reflectie in de door den vloed achtergelaten plas.

't Geheel is vol beweging en vooruitgang; 't is of men den harden noordewind in het gezicht voelt.

Geen schilder is veelzijdiger dan Jacob Maris. Het eeuwig frissche, dat al zijn werken kenmerkt, is ook zeker te danken aan de eigenschap dat schilderen voor hem altijd genot is, nooit métier, en daardoor volmaakt vrij